דו-בק

שתה טובה מתמיד

תשבץ העולם הזה 1052

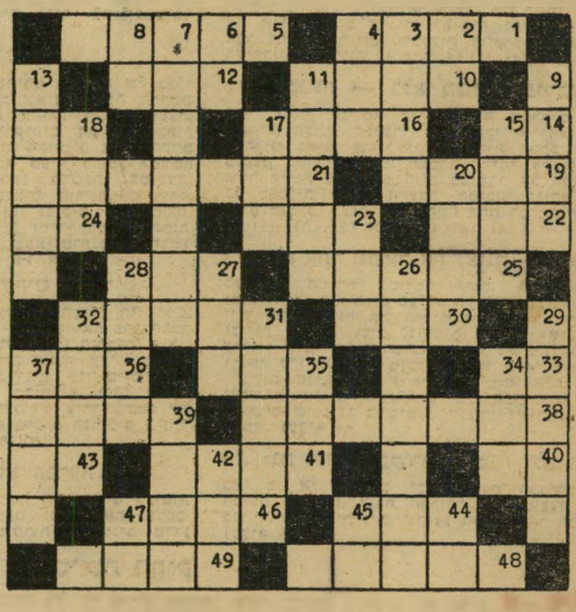

מאוזן: 1. ספר תנ"ך פילוסופי; 5. תופעה הגורמת לצנע; 10. בירה בלטית; 12. קשור לים; 14. ענן; 16. סופר שנרצח ביפו; 18. על כל בית; 19. כלי שימושי לתלמיד; 21. להקה במלחמת העצמאות; 22. חתיכה של אוזן; 23. מיועד לשופכין; 24. אות יונית; 25. מטבע אסיאתי; 27. מפעל הסתדרותי; 30. פ"א, למשל; 31. ישוב של הקיבוץ הארצי; 33. מבלה לילה; 35. מאיר בחשיכה; 36. שמו הפרטי של אבן; 38. גיבור העבדים; 39. יתרו היה כוהנם; 40. יחידת חשמל; 41. אלוף בצה"ל במלחמת העצמאות; 43. לירה ישראלית; 44. בעל דרגה פחותה משל קצין; 46. מקום מפואר; 48. ארצו של גומולקה; 49. יישוב ליד תל-אביב.

מאונך: 2. העצמון, לדוגמה; 3. בית-חרושת לשוקולדה; 4. לחימה; 6. קיים; 7. תיאטרון-קברה; 8. אות צ'ר-צ'יל; 9. דין וחשבון על עקיבה; 11. חוראה לביצוע; 13. בעל המוניטין מבוצץ; 15. שליח רשמי; 17. מצה; 18. אריה צעיר; 20. מנהל התיאטרון הקאמרי; 23. אות עברית; 26. רודנה הוא סלאזאר; 27. רוגז; 28. בירת ערב; 29. סיגרית וירג'יניה; 31. צורה הנדסית; 32. תערוכת הבולים שהתקיימה לאחרונה; 34. חומר הגלם החשוב ביותר לתעשיית המאה העשרים; 35. תמרוקי נשים; 37. סירה; 39. כלי חשוב בשחמת; 42. סוחטים אותו מפרי-הדר; 44. מלת זירוז; 45. מספיק; 47. זולל. אך למחצה.

למבוגרים: קורס מזורז, מקצועות בודדים.

ספרים

מקור

סף המשגה

אלוהי, הנשק לוחמים (מאת יצחק שלו, הוצאת קרית ספר, ירושלים, 200 עמוד) הינו ספר שיריו הרביעי של המורה הירושלמי הצעיר והחרוץ. הוא כותב שירים טובים. טובים בשביל הסדר וטובים בשביל המדפים, ולפעמים אפילו נעימים לקריאה.

אלא שנדמה תמיד כי שירים כאלה כבר ידועים מן איזה מקום. הקורא סוגר את הספר לאחר קריאה של שתיים-שלוש שעות ונדמה לו שאינו זוכר מאומה. פשוט אינו זוכר. על אף העברית הנאה, ולמרות ה־בהירות המוחלטת שבה כתובות האידיל־יות על ימי הקרב, הפואימות על־דבר ה־מצור והסונטות אורות הידידות — אין ה־חומר הזה מתגבש לכדי חזיה חדשה.

כי כך כבר כתבו על כל הנושאים ה־אלה ש. שלום, או דויד שמעוני, או א. ברש, או אחר כיוצא בהם — איש בסוגו. והם עשו זאת עוד יותר טוב מיצחק שלו.

יתכן כי אוהבי השירים העבריים מפר־נקים מדי, והם שבעו כבר שירים טו־בים. אפילו פרחי קורס הקצינים — גולת הכותרת בספר של שלו ומעשה רב ב־אמת — מעוררים תיוך קל במקום שהכותב מתבדח, או סקרנות מסוימת, בשעה שתיאור־ההוי מקבל גוון סיפורי מובהק. וזה הכל: ריפורטז'ה נאה, מנוקדת, קצובה, מבלי ל־הכביד על הקורא בתוספת חרוזים. חריזה לבנה, עבודה נקיה. אך בכל אלה לא די.

מי שיאמר שיצחק שלו מחקה את ה־זקנים יהיה רשע ומוציא דיבה. שלו עושה דבר גרוע מזה: הוא מחקה את עצמו. אצל כל משורר־מתחיל יש, בהכרח, שלב של השפעות. אניני הטעם גונזים מחברות־ילדות מסוג זה לאחר שהם מתבגרים וסגנונם העצמי מתגבש. אך גם אלה החסים על פכים קטנים ואוהבים כל שטות וכל חכמה שיצאה מלפני עטם, יודעים להבחין בין אלה לבין יצירות ממש. מי שאינו משכיל לעשות כן הולך שולל ומוליך שולל.

בדרך זו של ספינת השפעות, חיובית כש־לעצמה, אפשר להגיע רק עד גבול מסוים, שלאחריו מתחילה הנסיגה. ושלו הגיע בכך לפחות עד הסף. כי כאשר יש שמעוני א', אין כל צורך בשמעוני ב'. הוא מיותר.

מה דרוש? על יצירתו של כל משורר־אמת, קטן או גדול, מוטבע חותמו האישי עד כדי כך, שאין לזייף אותו. דף שירה כזה יוכר תמיד, אף אם חתימת המחבר אינה מתנוססת עליו.

בבית־הספר מלמדים את הילדים שיש שירי־חול ויש שירי־קודש. זה שקר. כל שירה היא שירת קודש של חזיה חד־פעמית וביטוי חד־פעמי. אם יזכור זאת יצחק שלו, עשוי הוא לכתוב פחות ספרים, אך הם יהיו טובים יותר.

פנים כהלכה

על תלה (מאת פינחס פלאי, הוצאת אחיאסף, ירושלים, 240 עמודים) הוא קובץ ראשון מסיפוריו של פלאי, שהיה מוכר לקוראים עד כה בעיקר כמשורר. ספר שיריו הראשון מיתרים חמישה הופיע בשנת תש"י, ובשנת תשי"ד הופיע ספר שיריו השני משירי הבן לירושלים.

נסיון מענין ומוצלח למדי עשה פלאי גם בעריכת קבצים ספרותיים של סופרים צעירים מן החוג הדתי. קובץ השירים אמונים נתקבל בחמימות רבה על־ידי הבקורת; אך הקובץ חמישים סיפורים לא זכה לפו־פולריות דומה.

בעשרים־ושניים הסיפורים שנכללו ב־ספרו החדש של פלאי מתגלות לעיני הקורא עשרות דמויות מגובשות, שרובן אינו מן הסוג המוכר ביותר לקורא הישראלי הרגיל. הסיבה לכך היא גלויה: הן לקוחות ממציאות ירושלים העתיקה, מרובד היהדות המסורתית, שההתי שלה היה עד כה כספר החתום בפני הישוב החילוני. פלאי מגלה בספרו חטיבת חיים עצמאית כמעט, סגורה, מבוצרת היטב בחומה של מנהגים, מסורות, אמונה איתנה ואמונות תפלות.

איש לא היה מצליח לתאר בנאמנות כזאת את כל אלה יותר מן המחבר, שהוא עצמו יליד העיר העתיקה בירושלים, בה גדל ובילה את מיטב שנות הנעורים.

פחות מגובשים הם הסיפורים שבהם מנסה פלאי להעלות עבר פסיבדו־היסטורי, מתוך השואה מפורשת מדי ותמימה מדי לגבי ההתה. הוא עדין לא בשל לכך מכמה וכמה בחינות. ראשית, מן ההכרח שתפיסתו ה־מסורתית לא תשאיר שטח מחיה לרעיונות נועזים, ששמץ כפירה־בעיקר מקנה לסופרים בעלי דמיון עשיר משלו. שנית, במידה שאפשר כבר לומר דבר ברור על סגולת כשרונו של פלאי כמספר, הרי זה הכושר לתאר דברים שראה, יותר מן היכולת להביע דברים שחזה ברוחו.

סגנון בהיר. פלאי הוא, כמסתבר, בן־בית בש"ס ופוסקים, ולשון חכמים שהוא נוקט בהרצאת דבריו טבעית היא לו. לסיכך — שופטים ספוריו, — בהירים וברורים בתוכן ובכתונה כאחת. אין העושר הלשוני שהוא מצטיין בו בבחינת עושר השמור לב־עליו לרעתו. אין בו מאומה מן ההתקשטות בבגדים שאולים, שעובש מילונים נודף ממנה — כפי שיקרה לעתים קרובות להרבה סופרים צעירים המנסים להצטעצע בלשון צחה.

האצילות מחייבת

נשר אכזב (מאת דוד א. רקנטי, הוצאת הדר, 216 עמודים) הוא קובץ סיפורים מהחי הארגון הצבאי הלאומי.

בצד חומר הזכרונות ודברי הפולמוס של הפורשים ונגדם, כמעט שלא נכתב דבר על

סופר פלאי
מבין חומות העיר העתיקה

האנשים עצמם, אלה שמלאו את שורותיהם של הגופים הללו. במידה שפורשים נזכרו בספרות בכלל, הם צויינו (על־ידי מתנגדיהם) לגנאי ללא תנאי. כי לשם עשיית חשבון פוליטי אין צורך בניתוח פסיכולוגי.

אך האמת האמנותית איננה מתחשבת ב־עקרונות פוליטיים — צודקים או מוטעים. היא דורשת את שלה.

יש, איפוא, ענין בקובץ זה, היחיד במינו, מכיוון שהוא שאוב מהתי החוג, ומתאר מתוך הכרה אינטימית דברים שהיו ושלא היו, שעיקרם האיש החי ומערכי לבו — כאדם, לאו דוקא כנושא רעיון מסוים.

קווים אופייניים. אין זאת אומרת ש־המחבר מתעלם מן הרעיונות והדרכים של ארגונו, או שהוא מנסה לטשטש אותם. להיפך: מסתבר כי בגוף מהתרתי, ביחוד כשהוא קטן־יחסית ונרדף, נוצר במשך הזמן התי אופייני, היוצק בדפוסיו גם את אורח המחשבה וגם את דרך התגובה של הנמנים עליו. המספר מבליט את הקתים האופייניים הללו ובזה סוד כוחו.

הסיפורים נושאים ברובם גוון אוטוביוגרפי, וניכרת בהם הנטיה „להציג בפני הקורא את נפש איש המחתרת העברית בכל מעורומיה; לקלף את שכבת הראוה מעל הלוחם ולהראותו בשעות של משבר והתגברות על משבר, בלילות אפלים של יאוש", ובימים של פעילות קדחתנית.

קן־אצילים. רקנטי, יליד איטליה, חניך הארץ ומפקד גבוה באצ"ל, נמנה על אחת המשפחות העתיקות והמיוחסות ביותר בארץ מוצאו — משפחת פציפיצי. המסורות מסורות, שהמשפחה התגאתה כולה בשכבר ה־ימים, ושבה אל היהדות רק לפני דורות מספר — בהשפעת הישיש המלומד, ראש המשפחה, שעלה בעצמו לארץ־ישראל.

„הארץ טובה," אומר רקנטי הצעיר, „אך אנשיה לא אנשים," והתרשמות ראשונית זו מהארץ ומנימוסיה מוליכה אותו, שלב אחר שלב, להזדהות מוחלטת עם קומץ חבריו לדעה ולמעש.